UPPSALA
UNIVERSITET

Postadress Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
August Aronsson

Telefon
018-471 57 93

www.uu.se
August.aronsson@uu.se

YTTRANDE

2026-10-20 Dnr UFV 2026/973

Justitiedepartementet

Remiss av Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (SOU 2026:34)

Uppsala universitet har anmodats att svara på denna remiss.

Detta yttrande har utarbetats av en expertgrupp bestående av verksamhetsutvecklare Sara Jakobsson, Nationellt centrum för kvinnofrid och universitetsadjunkt Hanna Palhamn Szabó, Nationellt centrum för kvinnofrid. Fakultetshandläggare August Aronsson har tillhandahållit administrativt stöd.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset är regeringens nationella kunskapscentrum för frågor som rör mäns våld mot kvinnor som inbegriper våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld samt prostitution och människohandel. NCK har också regeringens uppdrag att ge stöd till våldsutsatta. Med utgångspunkt i detta uppdrag har remissen besvarats utifrån NCK:s expertis inom sitt sakområde och med ett brottsofferperspektiv.

Kort sammanfattning

Uppsala universitet tillstyrker i huvudsak utredningens förslag, med vissa kommentarer. Uppsala universitet uppfattar att utredningen har haft som utgångspunkt att Sverige ska uppnå EU-direktivets grundkrav, men anser att utredningen hade kunnat föreslå mer ambitiösa förbättringar utöver dessa krav. Universitetet bedömer att det krävs mer långtgående, systematiska och anpassade insatser för att stärka brottsoffers rättigheter och tillgång till stöd, vilket utvecklas i remissvaret. Vad gäller området jämlik vård med avseende på specialiserat stöd till brottsoffer som utsatts för sexuellt våld (avsnitt 8.2.2) delar Uppsala universitet inte utredningens slutsats att Sverige redan uppfyller EU-direktivets krav.

Övergripande generella synpunkter

Uppsala universitet tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. Uppsala universitet välkomnar särskilt att utredningen har uppmärksammat att digitala former av våld i grunden är våld som utövas på en digital arena, att de bygger på samma bakomliggande mekanismer och därför bör förstås inom samma konceptuella ramverk som den långvariga forskningen på området har etablerat.

Organisationsnummer:
202100-2932

UPPSALA UNIVERSITET

YTTRANDE

2026-10-20 Dnr UFV 2026/973

Uppsala universitet uppfattar att förslagen kommer att bidra till att stärka skyddet mot det våld som faller under NCK:s kunskapsområde: Mäns våld mot kvinnor som inbegriper våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld samt prostitution och människohandel. Uppsala universitet bedömer dock samtidigt att förslagen i många fall är alltför grundläggande för att säkerställa en långsiktig och systematisk kunskapsuppbyggnad eller uppnå den kunskapshöjning som utredningen eftersträvar. Uppsala universitet uppfattar att utredningen har eftersträvat att uppnå EU-direktivets grundkrav, men att en mer ambitiös förbättring på området kräver ännu mer långtgående, systematiska och anpassade insatser, vilket utvecklas nedan. Vad gäller området jämlik vård med avseende på specialiserat stöd till brottsoffer som utsatts för sexuellt våld (8.2.2) delar Uppsala universitet inte utredningens slutsats att Sverige redan uppfyller EU-direktivets krav.

Uppsala universitet vill slutligen också poängtera att EU-direktivets krav på nationella stödlinjer (8.5) visserligen kan sägas vara uppfyllt genom befintligheten av Kvinnofridslinjen och NCK:s övriga stödlinjer, men att detta inte tar hänsyn till stödlinjernas möjlighet att ta emot alla samtal. För att säkerställa att Sverige verkligen uppfyller kravets intention skulle det vara ändamålsenligt att stärka NCK:s långsiktiga finansiering genom Uppsala universitets regleringsbrev.

Uppsala universitet vill slutligen framhålla att brottsoffer är en heterogen grupp, med olika erfarenheter, förutsättningar och behov. Brottsoffers behov i samband med rättsprocessen kan också variera. Det kan exempelvis handla om behov av information och stöd, ett respektfullt bemötande, möjlighet att komma till tals och att förstå och kunna hantera rättsprocessen, men också om upprättelse. Brå:s studier visar att brottsoffers erfarenheter av rättsväsendet varierar och att deras behov av stöd kan se olika ut beroende på bland annat brottstyp och tidigare erfarenheter (Brottsförebyggande rådet, 2010, 2016). Uppsala universitet vill därför understryka att ett tydligt brottsofferperspektiv bör genomsyra arbetet hos de yrkesgrupper som möter eller kan komma i kontakt med brottsoffer, såväl rättsväsendets aktörer som andra verksamheter med ansvar för stöd och skydd. Kunskap om brottsoffers olika behov är särskilt viktig för att yrkesverksamma ska kunna anpassa information, bemötande, stöd och skydd efter den enskildes situation. Detta är av särskild betydelse vid mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld samt prostitution och människohandel, där brottsoffers behov kan påverkas av relationen till gärningspersonen och den övriga livssituationen.

UPPSALA UNIVERSITET

YTTRANDE

2026-10-20 Dnr UFV 2026/973

Kommentarer och ändringsförslag

3.2 Former och tillvägagångssätt för genomförande

Medlemsstaterna har möjlighet att gå längre än vad som följer av direktivet, dvs. införa strängare regler som ger en högre skyddsnivå eller är mer förmånliga, förutsatt att detta inte strider mot EU-rätten i övrigt. (s.84)

I EU-direktivet finns bestämmelser att medlemsstater har möjlighet att gå längre än vad som följer av direktivet. Utredningen har dock begränsat sig till EU-direktivets bestämmelser, trots att ibland skulle det kunna finnas skäl att föreslå förslag som förstärker skyddet för brottsoffer. En tolkning av uppdraget där det även föreslogs fler åtgärder som går utöver EU-direktivets bestämmelser hade varit önskvärd för att öka brottsoffers skydd och stöd. Lämpliga förslag skulle kunna vara:

- Starkare skydd mot digitalt våld: Utredningen föreslår en ny möjlighet att avlägsna visst brottsligt innehåll online. Här hade utredningen kunnat överväga om skyddet borde omfatta fler situationer än den miniminivå som krävs enligt direktivet.

- Bredare stöd till grupper som beskrivs som särskilt sårbara: Utredningen behandlar riktat stöd till brottsoffer utifrån ett intersektionellt perspektiv och uppmärksammar grupper som beskrivs som särskilt sårbara utifrån dimensionerna utsatthet, konsekvenser och resurser. Det kan dock argumenteras för att Sverige bör gå längre vad gäller exempelvis specialiserad kompetens, tillgänglighet och anpassade stödinsatser.

- Barn som bevittnar våld: Här finns ett särskilt starkt skäl att tänka bredare än minimikraven, eftersom barn som upplever våld i nära relationer kan ha långvariga skydds- och stödbehov även när de inte själva är direkt utsatta för den aktuella gärningen.

6.4 – 6.6 (Delning av intimt eller manipulerat material utan samtycke, Nätstalkning, Nättrakasserier)

Uppsala universitet ser positivt på författningsförslag där det förtydligas uttryck av våld som sker i den digitala arenan. I rapporten *Digitala dimensioner av våld i vuxnas nära relationer* (NCK-rapport 2025:4) betonas att mekanismerna bakom våld förblir de samma trots att det digitala är en ny arena, och att förståelsen för våld som utgår från lång tids forskning fortfarande är giltig. Forskningen visar att teknologifaciliterat våld får omfattande konsekvenser för den våldsutsattas handlingsutrymme och psykiska välmående. Detta är något som också framkommer i samtal till stödlinjerna på NCK. Därför är det positivt att lagstiftning enligt utredningens förslag ska inkludera dessa uttryck av våld såsom nättrakasserier, nätstalkning och delning av intima bilder, i enlighet med EU-direktivets ansats.

UPPSALA UNIVERSITET

YTTRANDE

2026-10-20 Dnr UFV 2026/973

7.10 Åtgärder för att avlägsna visst onlinematerial (artikel 23)

Uppsala universitet ställer sig positivt till att lagstiftningen ändras för att möjliggöra avlägsnandet av visst onlinematerial, och instämmer i bedömningen att Polismyndigheten är den myndighet som har bäst möjlighet att genomföra detta. Dock har även NCK möjlighet att vara en resurs i det här arbetet, i enlighet med de förslag som Brottsoffermyndigheten lagt i sin förstudie.

Uppsala universitet är positivt inställt till möjligheten att snabbt avlägsna visst onlinematerial, men vill samtidigt betona vikten av att åtgärden utformas så att den förenas med tydliga rättssäkerhetsgarantier, dokumentation och bevarande av bevisning samt möjlighet till effektiv rättslig prövning. NCK kommer också under 2026 att genomföra en pilotstudie om hur stödlinjerna kan stärka sitt stöd i frågor om teknologifaciliterat våld som kan inkludera delar av detta.

8.2 Specialiserat stöd till brottsoffer som utsatts för sexuellt våld (artikel 26)

I kapitlet om specialiserat stöd till brottsoffer motsäger utredningen sig själv genom att både säga att EU-direktivet uppfylls (8.2.2) samtidigt som den konstaterar att Sverige inte har någon heltäckande nationell struktur av specialiserade kriscentrum eller mottagningscentrum för de som utsatts för våldtäkt eller annat sexuellt våld (s. 387). I avsnittet beskrivs de centrum som finns, men inte mottagningarnas respektive kapacitet, resurser eller långsiktighet. Därför framgår heller inte skillnader mellan dessa, vilket döljer det faktum att förutsättningarna varierar väldigt mycket mellan olika mottagningar. Utredningen refererar själv till Socialstyrelsens kartläggning och analys som beskriver hur vården är ojämlik över landet och mellan grupper. Även om utredningen nyanserar sin egen bedömning något i slutet av 8.2.2.3 är det en missvisande slutsats att beskriva hur systemet är otillräckligt, och sedan konstatera att det ändå uppfyller direktivet. Sammantaget anser Uppsala universitet att argumenten väger över mot slutsatsen att Sverige just nu *inte* uppfyller EU-direktivets krav om specialiserat stöd till brottsoffer som utsatts för sexuellt våld.

8.5 Stödlinjer för brottsoffer (artikel 29) 8.5.1

Utredningens bedömning är att Sverige genom Kvinnofridslinjen och NCK:s övriga stödlinjer uppfyller direktivets krav på att det ska finnas nationella stödlinjer som är kostnadsfria och bemannade dygnet runt alla dagar i veckan som är tillgängliga för att ge information och råd till brottsoffer.

EU-direktivet ställer endast krav om att det ska finnas stödlinjer, och det uppfylls till viss del enligt eftersom de nationella stödlinjerna finns, är öppna dygnet runt och möjliggör anonyma samtal. Samtidigt når inte alla

UPPSALA UNIVERSITET

YTTRANDE

2026-10-20 Dnr UFV 2026/973

samtal fram, det är begränsade öppettider för chatt och det går därför argumentera att direktivet inte är uppnått.

Uppsala universitet vill poängtera den unika organisationsmodell där Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset samverkar för att genomföra de regeringsuppdrag de blivit ålagda. Långsiktig och ändamålsenlig finansiering för NCK:s verksamhet kan säkerställas genom höjda anslag till Uppsala universitet med särskild hänvisning till NCK:s verksamhet.

9.3 Utbildning och information för yrkespersoner (artikel 36)

Av kapitel 9.3 framgår att utredningen bedömer att det finns behov av ytterligare utbildnings- och informationsinsatser för yrkespersoner som i sitt arbete kan komma i kontakt med personer som utsatts för våld mot kvinnor och våld i nära relationer (s. 535 ff.). Uppsala universitet välkomnar detta och instämmer i utredningens bedömning att ytterligare utbildningsinsatser kan behövas.

Uppsala universitet anser att utbildning inom området bör utgå från ett tvärvetenskapligt perspektiv och inkludera ett brottsofferperspektiv. Utbildningen bör omfatta såväl kunskap om våldets olika uttryck, mekanismer och konsekvenser som kunskap om brottsoffers utsatthet och behov av stöd och skydd.

Vikten av målgruppsanpassade, tillgängliga utbildningar

I konsekvensanalysen framhåller utredningen att utbildningsinsatser förväntas bidra till en generell kunskapshöjning hos berörda myndigheter och därigenom till ökad medvetenhet om brottsoffers utsatthet och behov av stöd och skydd (s. 823). Uppsala universitet vill understryka att detta förutsätter dels att det finns målgruppsanpassade utbildningar, dels att yrkesverksamma ges möjlighet och förutsättningar att faktiskt delta i utbildningarna. Det är således inte tillräckligt att utbildningar erbjuds. För att uppnå den kunskapshöjning som utredningen eftersträvar behöver utbildningarna vara tillgängliga och relevanta för berörda yrkesgrupper samt kunna genomföras inom ramen för yrkesverksammas arbete.

Uppsala universitet vill särskilt framhålla detta eftersom utredningen inte föreslår någon generell obligatorisk utbildning för rättsväsendets aktörer. Utredningen föreslår i stället att berörda myndigheter ska se över sina riktlinjer för utbildning och information och bedöma behovet av ytterligare interna utbildningsinsatser. För domstolarna och Åklagarmyndigheten ska en sådan översyn göras utan uppdrag från regeringen med hänsyn till rättsväsendets oberoende (s. 537 ff., 812).

När deltagandet inte är obligatoriskt blir det särskilt viktigt att myndigheterna skapar förutsättningar för yrkesverksamma att delta i målgruppsanpassade utbildningar som är relevanta för deras respektive

UPPSALA UNIVERSITET

yrkesroller. Sådana utbildningsinsatser är centrala för att kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ska omsättas i det praktiska arbetet. Detta är i sin tur viktigt för att brottsoffer ska få ett ändamålsenligt bemötande samt tillgång till det stöd och skydd som de har behov av.

10.7 Datainsamling och forskning (artikel 44)

Utredningen framhåller behovet av ökad kunskap och bättre datainsamling på området. Uppsala universitet ser positivt på detta och vill särskilt framhålla betydelsen av att ny reglering följs upp genom systematisk kunskapsuppbyggnad, forskning och statistik. Detta är viktigt för att kunna följa utvecklingen av de nya brotten, bedöma deras konsekvenser för brottsoffer och utvärdera hur lagstiftningen fungerar i praktiken (s. 609 ff.). Det finns forskning och annan kunskap om förekomsten av olika former av digitalt våld, trakasserier, hot och kränkningar samt om konsekvenserna för personer som utsätts. Däremot är kunskapen mer begränsad när det gäller omfattningen av de gärningar som motsvarar de föreslagna nya brotten och vilka effekter de föreslagna kriminaliseringarna kan förväntas få.

Vikten av systematisk uppföljning

Utredningen konstaterar att det är svårt att bedöma effekterna av specifika lagändringar på brottsutvecklingen, eftersom andra förändringar i samhället samtidigt kan påverka utvecklingen (s. 819). Uppsala universitet vill därför framhålla att införandet av de nya straffbestämmelserna bör följas upp genom systematisk datainsamling, forskning och utvärdering.

Sådan uppföljning bör bland annat omfatta förekomsten av de gärningar som omfattas av de nya straffbestämmelserna, vilka grupper som utsätts, gärningarnas konsekvenser för brottsoffer samt hur bestämmelserna tillämpas av polis, åklagare och domstolar. Det är också angeläget att följa upp om den nya regleringen leder till ökad tillgång till stöd och skydd för brottsoffer och om den får de brottsförebyggande effekter som utredningen förväntar sig.

Utredningen framhåller själv behovet av förbättrad datainsamling och forskning och anger att Brå bland annat ska samverka med Socialstyrelsen och Uppsala universitet i det fortsatta arbetet (s. 609 ff., 817). Uppsala universitet ser positivt på detta och vill framhålla att långsiktig kunskapsuppbyggnad är en förutsättning för att kunna bedöma den nya regleringens konsekvenser och effektivitet.

I stycket 10.7.2.3 nämns befolkningsbaserade undersökningar. NCK har fått medel för att förbereda genomförandet av en befolkningsstudie och Uppsala universitet välkomnar att regeringen initierat detta. NCK har länge sett behov av att återkommande genomföra befolkningsstudier

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2026-10-20 Dnr UFV 2026/973

gällande omfattning av våldsutsatthet samt hur våldsutsatthet påverkar hälsa. Studien kommer att bidra med uppdaterad kunskap om våldets uttryck och omfattning, stärka uppföljningen på strategins område samt utgöra grund till forskning under längre tid. Detta kan ses som komplement till den statistik som nämns inom denna del.

Referenslista

Brottsförebyggande rådet. (2010). *Brottsoffers kontakter med rättsväsendet* (Brå-rapport 2010:1).

Brottsförebyggande rådet. (2016). *Målsägandes medverkan i rättsprocessen* (Brå-rapport 2016:8).

Nationellt centrum för kvinnofrid. (2025). *Digitala dimensioner av våld i vuxnas nära relationer* (NCK-rapport 2025:4).